

بررسی مجازات و انواع آن

در این مقاله به بررسی مجازات و انواع آن می پردازیم.

بررسی مجازات و انواع آن

مجازات مجموعه قواعد مورد تایید جامعه است که ضامن اجرای عدالت واقعی است و سعی در هدایت مجرم اصلی و یا احتمالی ، بازدارندگی دیگران از ارتکاب جرم [] ارضاء فطرت عدالت خواهی مجنی علیه و حمایت از جامعه را دارد که توسط قوه مقننه وضع و به وسیله قوه قضائیه به مرود اجرا گذارده می شود .

در ماده ۲ ق . م . ا . آمده است: (هر فعل یا ترک فعلی که در قانون برای آن مجازات تعیین شده باشد جرم محسوب می شود).

با توجه به منطوق این ماده و تعریف اصطلاحی مجازات ، می توان چنین نتیجه گرفت که: (مجازات آزاری است که قاضی به علت ارتکاب جرم و به نشانه نفرت جامعه از عمل مجرمانه و مرتکب آن برای شخصی که مقصر است بر طبق قانون تعیین می کند. آزار را ، که صدمه ای به حقی از حقوق مجرم وارد می آورد نباید هدف مجازات تلقی کرد.

هدف مجازات اصلاح مجرم ، دفاع اجتماعی و اجرای عدالت است . آزار وسیله نیل به این هدف عالی است . مجازات را قاضی در حدودی که قانون معلوم نموده است تعیین می کند . مجازات شخصی است و برای همه یکسان است).

اهداف مجازات از نظر اسلام

بطور کلی اهداف مجازات از نظر قرآن کریم به شرح زیر است :

۱- اصلاح مجرمین : اصلاح مجرمین از طریق تهذیب نفس و دوسر جستن از گناه از طریق توبه .

۲- ارباب دیگران

۳- جلوگیری و پیشگیری از ارتکاب جرم: بنابراین قراردادان امر به معروف و نهی از منکر موجبات جلوگیری از ارتکاب جرم را فراهم می سازد .

اهداف مجازات از نظر حقوق عرفی

اهداف مجازات از نظر حقوقی به سه دسته :

- هدف سودمندی
- هدف اخلاقی
- هدف اصلاحی

۱- هدف سودمندی : مهمترین هدفی که حقوق جزای عرفی از ابتدا دنبال نموده ، همان هدف سودمندی است . منظور از سودمندی و جنبه اربابی مجازات این است که به وسیله اعمال کیفر نسبت به مجرمین ، از طرفی اشخاص غیر مجرم و آنهایی که قصد ارتکاب جرم را دارند ، مرعوب شده و گرد ارتکاب جرم نگردند که به آن نقش (پیشگیری عمومی) می گویند. و از طرف دیگر خود مجرم از ارتکاب جرم جدید خودداری نماید که به آن نقش (پیشگیری فردی) می گویند.

یکی از کسانی که بطور جدی این فکر را تبلیغ و پیگیری می کرد □ ژرمی بنتام انگلیسی بود.

۲- هدف اخلاقی : عدالت و اخلاق از قدیمی ترین اصول موثر در امر مجازات می باشند. نقش اخلاقی مجازاتها از قرون وسطی ابتدا بوسیله کلیسا در کشورهای اروپایی مورد توجه قرار گرفت.

۳- هدف اصلاحی : در زمان اخیر با توسعه افکار و عقاید مکتب تحقیقی و دفاع اجتماعی نوین ، اصلاح و تربیت مجرم از اهداف مهم و خطیر مجازات قرار گرفت ، به نحوی که پیشنهادها و نظر ها و برنامه ریزیهای بسیاری از طرف متخصصین امور جزائی ، علمای جامعه شناسی ، روانشناسان و علوم زیربط دیگر ارائه شد تا محکومین تحت تاثیر اقدامات و تمهیدات موثر اصلاح گردیده و مجددا وارد اجتماع شده و همچون دیگران به زندگی شرافتمندانه ای بپردازند.

انواع مجازات در قانون مجازات اسلامی

طبق ماده ۱۲ قانون مجازات اسلامی ، مجازات های مقرر پنج قسم است : حدود ، قصاص ، دیات ، تعزیرات و مجازاتهای بازدارنده .

حدود : حدود جمع حد است . حد در لغت به معنی منع و بند است که در اصطلاح مجازات مصرح در قانون جزا است . این مجازات بدنی بوده و حداقل و حداکثر ندارد .

از نظر حقوقی ، حد را چنین تعریف کرده اند : ((حدود □ کیفرهایی است که کم و کیف آن کاملاً معین شده و کسی نمی تواند آن را بیش و کم کند)) .

قانون گذار جمهوری اسلامی ایران نیز به همین ترتیب حد شرعی را در ماده ۱۳ قانون مجازات اسلامی بیان و مقرر کرده : ((حد ، به مجازاتی گفته می شود که نوع و میزان و کیفیت آن در شرع تعیین شده است)) .

در قرآن مجید برای چهار جرم کیفر حد معین شده است :

۱- سرقت : ((والسارقُ و السارقه فاقطعو ایدیهما . . .))

۲- محاربه

۳- زنا : (الزانیه و الزانی فاجلدوا کُلُّ واحد منهما مائه جلده) هر یک از زانیه و زانی را صد تازیانه بزنید .

۴- قذف : ((والذین یرمون المحصنات ثم لم یاتوا باربعه شهداء فاجلدوهم ثمانین جلده . . .)) کسانی را که متهم می کنند افراد را به زنا و چهار شاهد نمی آورند هشتاد تازیانه بزنید .

قصاص : قصاص مصدر ((قاص - یقاص)) است و از باب ((قص اثره . . .)) یعنی از او پیروی کرد ، آمده است و شخص نقال و قصه گو را از این جهت قِصاص می گویند که از آثار و حکایات گذشتگان پیروی و آنها را برای دیگران تشریح می کند.

دلایل فلسفه قصاص را می توان در برپائی عدالت ، نظم عمومی جامعه ، اجرای فرمان الهی ، التیام روحی اولیاء دم خلاصه کرد.

دیات : دیات جمع دیه است ؛ دیه مصدر است و در اصل ((وَدِیَ)) بوده که (واو) آن را حذف کرده و در عوض ((ه)) به آخر آن اضافه کرده اند .

در قرآن مجید کلمه دیه دوبار در آیه ۹۲ سوره نساء تکرار شده است.

در ماده ۲۹۴ ق . م . ا . در تعریف دیه چنین نوشته شده که : ((دیه مالی است که به سبب جنایت بر نفس یا عضو به مجنی علیه یا به ولی یا اولیا دم او داده می شود)) .

قصاص حکم است در حالی که دیه حق است .

تعزیرات : بعضی از جرائم و تخلفات هستند که خلاف اسلام بوده لیکن چون دارای اهمیت کمتری است و صدمه زیادی به افراد نمی زند ، لذا حکم بخصوصی برای آنها در نظر گرفته نشده و مجازات آن به

اختیار امام واگذار شده که به نحو مقتضی مجرم و متخلف را به کیفر اعمال خود برساند . این مجازات بر حسب مورد و باتوجه به عمل ارتكابی و شرایط مرتکب آن تغییر کرده و اصطلاحاً به آن تعزیر گفته می شود .

تفاوت حد و تعزیر :

۱- موضوع هر حد در قانون کاملاً مشخص شده درحالی که در تعزیر هیچگونه تشخیص قانونی مطرح نیست و فقط به بیان افعال خلاف اکتفاء شده.

۲- نوع عقوبتهای حدی در اصل شریعت مشخص شده و در محدوده معینی است درحالی که عقوبتهای تعزیری هیچگونه تعیینی نداشته و به نظر حاکم واگذار شده است.

۳- مقدار تعزیر باید کمتر از حد باشد ، یعنی مجازات تعزیری اصولاً مجازاتی سبک تر از کیفر حد است.

۴- در تعزیر واسطه و شفاعت مورد قبول واقع می شود مثلاً حاکم می تواند شخص گناهکار را ببخشد □ در حالی که در حد نه قاضی می تواند از مجازات صرف نظر کند و نه وساطت شخص دیگری پذیرفته است.

۵- تعزیر به سبب توبه ساقط می شود ولی پاره ای از حدود به توبه ساقط نمی گردد .

۶- تعزیر تابع مفسده است ، اگرچه معصیت نباشد ، مثل اینکه کودک نابالغ و دیوانه را نیز تادیب کنند ، درحالی که حد تابع معصیت است .

۷- تعزیر گاه حق الله است و گاه حق الناس و گاهی هر دو جنبه را دارا است ولی حدود کلاً حق الله است .

طبق ماده ۱۶ قانون مجازات اسلامی: (تعزیر □ تادیب و یا عقوبتی است که نوع و مقدار آن در شرع تعیین نشده و بنظر حاکم واگذار شده است ، از قبیل حبس و جزای نقدی و شلاق که میزان شلاق بایستی از مقدار حد کمتر باشد).

همچنین بخوانید: [بررسی مجازات فروش فیلترشکن](#)

منبع: www.lawgostar.com